

**ทัศนคติและมุมมองต่อผู้สูงอายุ
ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม**

สาคร อินทโธ, ประด.*

อักษรา กะการดี, พย.ม.**

ณอร์นินทร์ ตั้งปฐมวงศ์, พย.ม.**

พณณศักดิ์ จันทราทิพย์, พย.ม.**

พัชรรัตน์ อันสีแก้ว, พย.ม.**

สุภาพร ประนัดทา, พย.ม.**

นุชนาถ บุญมาศ, พย.ม.***

Received : 3 มีนาคม 2562

Revised : 12 พฤษภาคม 2563

Accepted: 13 พฤษภาคม 2563

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติและมุมมองต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาในกลุ่มประชากรจำนวนทั้งหมด 136 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลทัศนคติต่อผู้สูงอายุโดยใช้แบบสอบถามทัศนคติต่อผู้สูงอายุ เก็บข้อมูลมุมมองต่อผู้สูงอายุโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 มีทัศนคติในด้านบวกต่อผู้สูงอายุในระดับมากที่สุด ($M = 4.28 \pm 0.809$) ส่วนทัศนคติในด้านลบต่อผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก ($M = 3.77 \pm 1.012$) ส่วนมุมมองต่อผู้สูงอายุ มี 2 ประเด็นหลัก คือ 1) ผู้ทรงคุณค่า ได้แก่ ผู้มีประสบการณ์สูง ผู้เป็นต้นแบบของลูกหลาน และผู้มีความรู้สูง และ 2) ผู้มีความเปราะบาง ได้แก่ ร่างกายเสื่อมตามวัย เจ็บป่วยง่ายและหายช้า และต้องพึ่งพาผู้อื่น

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่านักศึกษามีทัศนคติเชิงบวกต่อผู้สูงอายุ และการมีมุมมองที่สะท้อนถึงความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ ซึ่งถือเป็นคุณสมบัติที่ดีที่สามารถส่งเสริมให้เป็นพยาบาลที่จะให้การดูแลผู้สูงอายุได้อย่างมีคุณภาพในอนาคตได้

คำสำคัญ: นักศึกษาพยาบาล ผู้สูงอายุ มุมมอง ทัศนคติ

* พยาบาลชำนาญการพิเศษ (ด้านการสอน) วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม; Correspond E-mail: s_intolo@yahoo.co.th

** พยาบาลชำนาญการ (ด้านการสอน) วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

*** พยาบาลชำนาญการพิเศษ (ด้านการสอน) วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

Attitudes and Perspectives toward the Older Persons of the Second year Nursing Students of Srimahasarakham Nursing College

Sakorn Intolo, RN., Ph.D.^{*}

Auksara Kakandee, RN., M.N.S.^{**}

Chernin Tangpathomwong, RN., M.N.S.^{**}

Phuetthisak Chantratip, RN., M.N.S.^{**}

Patchareerat Anseekaew RN., M.N.S.^{**}

Supaporn Pranudta RN., M.N.S.^{**}

Nutchanad Boonmas, RN., M.N.S.^{***}

Abstract

This study aimed to assess the second-year nursing students' attitudes and perspectives toward older persons. Samples were 136 second-year nursing students. The attitudes towards older persons were collected by questionnaires. Perspectives towards older persons were collected by focus group discussion. Descriptive statistics were used for quantitative data analysis, and content analysis was used for qualitative data analysis.

The research findings showed that second-year nursing students had positive attitudes towards older persons at the highest level ($M = 4.28 \pm 0.809$). Moreover, the level of negative attitude was at a high level ($M = 3.77 \pm 1.012$). Perspective towards the elderly, consist of 2 themes. The first theme was value person with the sub-theme of highly experienced, the role model, and moral person. The second theme was a vulnerable person with the sub-themes of physical and functional decline, likely to get sick and recovery slow and dependency person.

The study results reflect nursing students have a positive attitude towards the elderly and having a point of view in understanding about the change of the elderly. These good attributes should be enhanced among nursing students; then, they will become good geriatric nurses in the future.

Keywords: nursing student, older person, attitude, perspective

^{*} Registerd Nurse, Senior Professional Level, Srimahasarakham Nursing College;

Corresponds E-mail: s_intolo@yahoo.co.th

^{**} Registerd Nurse, Professional Level, Srimahasarakham Nursing College

^{***} Registerd Nurse, Senior Professional Level, Srimahasarakham Nursing College

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุและกำลังจะเข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในปี 2568 (รศรินทร์ เกรย์, อุมารณณ์ ภัทรวาณิชย์, เฉลิมพล แจ่มจันทร์ และเรวดี สุวรรณพเก้า, 2556) จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศไทยดังกล่าวส่งผลกระทบต่อระบบบริการสุขภาพเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ นโยบายสุขภาพของไทยได้ให้ความสำคัญกับการวางแผนการบริการด้านสุขภาพเพื่อรองรับปัญหานี้ไว้อย่างชัดเจน ดังจะเห็นได้ว่าการวางระบบบริการสุขภาพเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงบริการของกลุ่มประชากรสูงอายุ มีการพัฒนาระบบการดูแลระยะยาว และส่งเสริมกลไกหลักในการขับเคลื่อนและบริหารจัดการเพื่อการดำเนินงาน ระบบการดูแลระยะยาว (สัมฤทธิ์ ศรีธำรงสวัสดิ์, ไพบุลย์ สุริยะวงศ์ไพศาล, วิชัช เกษมทรัพย์, วิชัย เอกพลากร และบวรศม ลีระพันธ์, 2561) อย่างไรก็ตามปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้การบริการสุขภาพสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี นั่นคือ การมีบุคลากรสุขภาพที่มีคุณภาพ พยาบาลวิชาชีพถือเป็นกำลังคนซึ่งเป็นหัวใจของการขับเคลื่อนระบบสุขภาพของไทย (ดุชนิ ยศทอง, 2562) และเป็นบุคลากรสุขภาพหลักที่จะให้บริการด้านสุขภาพ แก่ผู้สูงอายุในสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในอนาคตอันใกล้ เนื่องจากพยาบาลเป็นผู้ให้บริการสุขภาพที่เข้าถึง ผู้สูงอายุในทุกกลุ่มภาวะสุขภาพ อีกทั้งในหน่วยบริการสุขภาพในแต่ละระดับไม่ว่าจะเป็นหน่วยบริการปฐมภูมิ ทุติยภูมิและตติยภูมิ ล้วนแต่มีพยาบาลวิชาชีพเป็นอัตราากำลังที่สำคัญในการดูแลปัญหาสุขภาพผู้สูงอายุอย่าง เป็นองค์รวมครอบคลุมทุกมิติของสุขภาพ (Erickson, 2007) ดังนั้นการผลิตบัณฑิตทางการพยาบาลเพื่อรองรับระบบ บริการสุขภาพจึงต้องให้ความสำคัญทั้งการพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะทางปฏิบัติและทัศนคติไปพร้อมๆ กัน ซึ่ง ในการดูแลผู้สูงอายุนั้น การมีทัศนคติที่ดีต่อผู้สูงอายุนับเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของพยาบาลที่ให้การดูแลผู้สูงอายุ (ทัศนีย์ เกริกกุลธร, บังอร เผ้าน้อย และปานทิพย์ ปุณณานนท์, 2556)

ทัศนคติเป็นสภาวะทางจิตใจของบุคคลที่ตอบสนองต่อวัตถุสิ่งของหรือเหตุการณ์เฉพาะอย่างใดอย่าง หนึ่ง ซึ่งอาจเกิดจากประสบการณ์เรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่งผลให้เกิดความรู้สึกนึกคิดที่มีแนวโน้มด้าน จิตใจในลักษณะชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งนั้นหรือเกิดความรู้สึกทั้งทางบวกและทางลบที่มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมที่ เกี่ยวพันกับการรับรู้และการตอบสนองของบุคคลไปสู่บุคคล สิ่งของและสถานการณ์ต่างๆ (เฉลิมขวัญ สิงห์วี, 2558) ทัศนคติต่อผู้สูงอายุจึงขึ้นอยู่กับประสบการณ์และเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อมของแต่ละบุคคล จากการ ทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาทัศนคติต่อผู้สูงอายุในกลุ่มวัยรุ่นพบว่า วัยรุ่นมีทัศนคติต่อผู้สูงอายุอยู่ในระดับสูง (เป็นนเรศ ภาศอุดม และคณะ, 2562) เช่นเดียวกับการศึกษาทัศนคติต่อผู้สูงอายุในกลุ่มนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ของสถาบัน ศึกษาเอกชนพบว่านักศึกษาพยาบาลมีทัศนคติเชิงบวกต่อผู้สูงอายุ (กันยพัชร ศรีเศรษฐ์โชฎีก, 2558; ณิชชา ตระการ จันทร, 2561) อย่างไรก็ตามทัศนคติของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบัน (เฉลิมพร เย็นเยือก, 2558) ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาของต่างประเทศที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร การเพิ่มขึ้นของจำนวนสูงอายุ การ เปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมส่งผลให้มุมมองทางสังคมต่อผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิด ทัศนคติในเชิงลบต่อผู้สูงอายุ โดยเฉพาะประเทศในแถบตะวันออกที่เริ่มมีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม แม้ว่า จะมีวัฒนธรรมดั้งเดิมในการให้ความเคารพผู้สูงอายุ (North & Fiske, 2015)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าทัศนคติต่อผู้สูงอายุเกิดจากมุมมองหรือการรับรู้ต่อภาพลักษณ์ของผู้สูงอายุที่แต่ละ บุคคลมีประสบการณ์ตรงจากการเรียนรู้ การบอกเล่า ตลอดจนรับรู้ผ่านสื่อต่างๆ ที่นำเสนอ ภายใต้บริบทของ สังคมและวัฒนธรรม (Strugala, Talarska, & Wysock, 2016) หากบุคคลมีมุมมองภาพลักษณ์ผู้สูงอายุในเชิงลบ หรือรับรู้ภาพลักษณ์ในด้านลบของผู้สูงอายุผ่านสื่อที่มีการเผยแพร่ เช่น ความพิการ ทพพลภาพ ความอ่อนแอและ เปราะบางทางสุขภาพ การเป็นภาระต้องพึ่งพิงผู้อื่น ความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวันลดลง (Cheung, Chan, & Lee, 1999) ภาพลักษณ์เหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อสภาวะทางจิตใจของบุคคล และเกิดเป็นทัศนคติด้านลบต่อ

ผู้สูงอายุได้ มุมมองและทัศนคติจึงมีความเชื่อมโยงกัน มีการศึกษามุมมองและทัศนคติต่อผู้สูงอายุของคนวัยทำงาน และวัยเรียน โดยพบว่าคนทั้งสองวัยมีมุมมองต่อผู้สูงอายุในเชิงบวกคือ การเป็นบุคคลที่มีคุณค่าและมีประสพการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อคนรุ่นหลัง และคนทั้งสองวัยมีทัศนคติที่ดีต่อผู้สูงอายุเช่นเดียวกัน (กาญจนา ตั้งชลทิพย์ และคณะ, 2553) การดำเนินชีวิตภายใต้บริบททางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่ตีร่วมกับผู้สูงอายุ ย่อมส่งผลให้บุคคลเกิดมุมมองที่ดีและมีทัศนคติเชิงบวกต่อผู้สูงอายุ (Knox, et al, 2005; Carreiro & Stefanie, 2012)

การจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการพัฒนาความรู้ ทักษะทางการปฏิบัติและส่งเสริมผู้เรียนในด้านทัศนคติได้ โดยวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคามได้จัดการเรียนการสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2555 ประจำปีการศึกษา 2560 ซึ่งหลักสูตรได้มุ่งเน้นให้การเสริมสร้างมุมมองและทัศนคติในเชิงบวกต่อผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมให้พยาบาลวิชาชีพในอนาคตสามารถปฏิบัติบทบาทผู้ให้บริการสุขภาพแก่ผู้สูงอายุได้อย่างมีคุณภาพ (ทัศนีย์ เกริกกุลธร และคณะ, 2556) มีการกำหนดเนื้อหาบทเรียนที่เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีผู้สูงอายุ ดูแลตนเองเมื่อเจ็บป่วยของบุคคลวัยผู้สูงอายุในระยะเฉียบพลัน วิกฤติ และเรื้อรัง เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาในเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ในรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 1 ซึ่งเป็นรายวิชาที่จัดการเรียนการสอนในชั้นปีที่ 2 ทั้งนี้ นักศึกษาพยาบาลศาสตร ชั้นปีที่ 2 ถือว่าเป็นคนรุ่นใหม่และในอนาคตจะเติบโตไปเป็นกำลังสำคัญของระบบบริการสุขภาพที่จะให้การดูแลผู้สูงอายุในสังคมไทย แม้ว่าการจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎีจะสามารถวัดประเมินผลจากการทดสอบวัดระดับความรู้ความเข้าใจ และการวิเคราะห์สถานการณ์ในการประยุกต์ความรู้ไปใช้ได้ แต่ในด้านทัศนคติแม้จะมีการวัดด้วยการทดสอบแต่ก็ไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียนที่มีต่อผู้สูงอายุ อีกทั้งการศึกษามุมมองต่อผู้สูงอายุจำเป็นต้องให้ผู้เรียนถ่ายทอดความเข้าใจเป็นภาษาที่สื่อจากความคิดผ่านประสบการณ์ตรงของแต่ละบุคคลจึงจะเป็นความหมายจากการรับรู้ต่อเรื่องนั้นๆ โดยตรง (ศักดิ์ไทย สุรกิจบรร, 2557) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาทัศนคติและมุมมองต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลศาสตรชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม โดยผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนสอนในภาคปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมทัศนคติเชิงบวกต่อผู้สูงอายุแก่นักศึกษา อันจะเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของการเป็นพยาบาลวิชาชีพที่จะให้การดูแลผู้สูงอายุในสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาทัศนคติและมุมมองต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลศาสตร ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Study) โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ทัศนคติเป็นการวัดความคิดเห็นที่มีต่อผู้สูงอายุทั้งเชิงบวกและความคิดเห็นเชิงลบ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงใช้วิธีเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยเครื่องมือเป็นแบบสอบถามที่มีข้อคำถามเป็นแบบมาตรวัดลิเคิร์ตสเกล (Likert scale) 5 ระดับ ซึ่งจะบอกระดับของทัศนคติของนักศึกษาในการศึกษาครั้งนี้ได้ชัดเจน

มุมมองต่อผู้สูงอายุเป็นการสะท้อนความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดต่อผู้สูงอายุ ผ่านการรับรู้จากประสบการณ์เดิมของนักศึกษาแต่ละบุคคล ในการศึกษามุมมองต่อผู้สูงอายุครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่มเพื่อค้นหาข้อมูลผ่านคำพูดที่มีความหมายผ่านการตีความของผู้ให้ข้อมูลในบริบทที่เป็นจริง ช่วงเวลาที่ศึกษา คือระหว่างเดือนมกราคมถึงกุมภาพันธ์ 2561 มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากร คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตรชั้นปีที่ 2 รุ่นที่ 34 วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 136 คน โดยในการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาในกลุ่มประชากรทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. การวัดทัศนคติต่อผู้สูงอายุ ในการวิจัยนี้ใช้วิธีรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเพื่อวัดทัศนคติต่อผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นการวัดด้วยแบบมาตรวัดลิเคิร์ตสเกล (Likert scale) 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาจากแบบสอบถามของกาญจนา ตั้งชลทิพย์ และคณะ (2553) ประกอบด้วย คำถามเชิงบวกและเชิงลบ จำนวน 24 ข้อ (มีจำนวน 12 ข้อเท่ากัน) ความคิดเห็นต่อคำถามในเชิงบวกและเชิงลบแต่ละข้อนี้มีการให้คะแนนเป็นระดับตั้งแต่ 1 – 5 ดังนี้

ความคิดเห็นต่อคำถามในเชิงบวก	ความคิดเห็นต่อคำถามในเชิงลบ
1 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยระดับน้อยที่สุด	1 คะแนน หมายถึง ไม่เห็นด้วยระดับน้อยที่สุด
2 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยระดับน้อย	2 คะแนน หมายถึง ไม่เห็นด้วยระดับน้อย
3 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยระดับปานกลาง	3 คะแนน หมายถึง ไม่เห็นด้วยระดับปานกลาง
4 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยระดับมาก	4 คะแนน หมายถึง ไม่เห็นด้วยระดับมาก
5 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยระดับมากที่สุด	5 คะแนน หมายถึง ไม่เห็นด้วยระดับมากที่สุด

แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการทำวิจัยเกี่ยวกับผู้สูงอายุ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดสอบกับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 30 คน และนำไปหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาคอนบาร์คได้เท่ากับ 0.78

ในการแปลผล ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลผล ตามค่าเฉลี่ยคะแนน ดังนี้

- 1 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง เห็นด้วยระดับน้อยที่สุด/ไม่เห็นด้วยระดับน้อยที่สุด
- 2 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง เห็นด้วยระดับน้อย/ไม่เห็นด้วยระดับน้อย
- 3 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง เห็นด้วยระดับปานกลาง/ไม่เห็นด้วยระดับปานกลาง
- 4 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง เห็นด้วยระดับมาก/ไม่เห็นด้วยระดับมาก
- 5 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง เห็นด้วยระดับมากที่สุด/ไม่เห็นด้วยระดับมากที่สุด

2. การประเมินมุมมองต่อผู้สูงอายุ เนื่องจากการศึกษามุมมองเป็นการค้นหาข้อมูลหรือองค์ความรู้ที่สะท้อนถึง ความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อค่านิยมของแต่ละบุคคล อันเป็นผลสืบเนื่องเชื่อมโยงมาจากการมีประสบการณ์ตรงที่แตกต่างกัน ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงใช้วิธีรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพในการศึกษามุมมองต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลศาสตร ชั้นปีที่ 2 ซึ่งมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุที่แตกต่างกัน ในการประเมินมุมมองต่อผู้สูงอายุ ผู้วิจัยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม แนวคำถามปลายเปิดการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับมุมมองต่อผู้สูงอายุ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แนวคำถามปลายเปิดผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน และปรับแนวคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยตัวอย่างแนวคำถาม มีดังนี้

“คำว่า “ผู้สูงอายุ” ตามความคิดเห็นและความเข้าใจของนักศึกษาเป็นอย่างไร”

“ความหมายของคำว่า “ผู้สูงอายุ” ตามความเข้าใจของนักศึกษาเป็นอย่างไร”

จริยธรรมในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการขอจริยธรรมจากหน่วยงานต้นสังกัดและผ่านการรับรองให้ดำเนินการวิจัยโดยคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม เลขที่ IRB SNC 002/2561 และผู้วิจัยดำเนินการด้านจริยธรรมโดยคำนึงถึงหลักผลประโยชน์ ได้แก่ ขออนุญาตกลุ่มตัวอย่างก่อน

ดำเนินงานวิจัย ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างสามารถยุติการตอบแบบสอบถามทันทีที่รู้สึกไม่สบายใจในการเข้าร่วมการวิจัย คำนึงถึงหลักการเคารพความเป็นบุคคล ได้แก่ การขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างทุกครั้งก่อนดำเนินการ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องในกระบวนการวิจัย และเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างได้ระบายความรู้สึกและซักถามข้อสงสัย และกลุ่มตัวอย่างสามารถยุติการให้ข้อมูลได้ตลอดเวลา และผู้วิจัยคำนึงถึงหลักความยุติธรรม โดยชี้แจง วัตถุประสงค์และขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล และชี้แจงเกี่ยวกับการเก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับ นำเสนอผลใน ภาพรวม เคารพให้เกียรติกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ระบุชื่อกลุ่มตัวอย่าง

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ดังนี้

1. ภายหลังได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย ผู้วิจัยประสานกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอ ความสมัครใจในการเข้าร่วมกระบวนการวิจัย
2. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และให้กลุ่มตัวอย่างที่สมัครเข้าร่วมกระบวนการวิจัยให้ความยินยอม โดยการเซ็นชื่อในใบยินยอมเข้าร่วมวิจัย
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้
 - 3.1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ
 - 3.1.1 ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามทัศนคติต่อผู้สูงอายุ ในช่วงโค้งสุดท้ายของการเรียนการสอนใน รายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 1
 - 3.1.2 ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเชิงปริมาณ และทำการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 3.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ
 - 3.2.1 ผู้วิจัยทำการสนทนากลุ่ม โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มละ 10-12 คน จำนวน 11 กลุ่มๆ ละ 1 ครั้ง ใช้เวลากลุ่มละ 60-90 นาที ผู้วิจัยทำการนัดหมายกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มในแต่ละช่วงเวลาไม่ซ้ำกัน และใช้ การสนทนากลุ่มแบบกลุ่มเดี่ยว (single focus group) (Nyumba, et al, 2018) ร่วมกับการบันทึกเทปการ สนทนาและการบันทึกเหตุการณ์ในระหว่างการสนทนากลุ่ม
 - 3.2.2 ผู้วิจัยทำการถอดเทปการสนทนากลุ่ม ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล และทำการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย ในการศึกษานี้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ข้อมูลทั่วไปของ กลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ และข้อมูลทัศนคติของของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ต่อผู้สูงอายุ วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธี วิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 93.4 เป็นเพศชาย ร้อยละ 6.6 อยู่ในช่วง 20-25 ปี ร้อยละ 98.52 (อายุเฉลี่ย 20.44 ปี) ทุกคนนับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 100 มีภูมิลำเนาอยู่ในนอกเทศบาล ร้อยละ 64 รองลงมาคือมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาล ร้อยละ 36 อาศัยอยู่กับอยู่กับพ่อแม่ ร้อยละ 55.1 รองลงมา คืออาศัยอยู่กับพ่อแม่และมีบุพการีสูงอายุ ร้อยละ 39.7 และน้อยที่สุดคืออยู่ลำพังกับผู้สูงอายุ ร้อยละ 6.2 ได้รับความ เลี้ยงดูจากบุพการีสูงอายุในช่วงแรกเกิดจนถึง 12 ปี ร้อยละ 41.91 รองลงมาคือได้รับการอบรมเลี้ยงดูจาก บุพการีสูงอายุในช่วงแรกเกิด-6 ปี ร้อยละ 30.15 และน้อยที่สุดคือไม่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบุพการีสูงอายุใน ช่วงแรกเกิด -12 ปี ร้อยละ 27.94 รายได้ต่อเดือนของครอบครัวอยู่ในช่วง 10,000-29,999 บาท ร้อยละ 55.88

รองลงมาคือต่ำกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 25.74 น้อยที่สุดคือรายได้มากกว่า 50,000 บาท ร้อยละ 8.8 ข้อมูลดังที่นำเสนอในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (n =136 คน)

ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่าง		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	หญิง	127	93.4
	ชาย	9	6.6
ศาสนา			
พุทธ		136	100
อายุ			
น้อยกว่า 20 ปี (19 ปี)		1	0.74
20-25 ปี		134	98.52
มากกว่า 25 ปี (30 ปี)		1	0.74
(อายุเฉลี่ย 20.44 ปี)			
ภูมิลำเนา			
ในเขตเทศบาล		49	36
นอกเขตเทศบาล		87	64
ลักษณะของครอบครัว			
อยู่ในครอบครัวที่มีผู้สูงอายุ		65	55.1
อยู่ในครอบครัวที่ไม่มีผู้สูงอายุ		71	39.7
อยู่ลำพังกับผู้สูงอายุ		7	6.2
การเลี้ยงดูจากบุพการีสูงอายุ			
ไม่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบุพการีสูงอายุในช่วงแรกเกิดจน - 12 ปี		38	27.94
ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบุพการีสูงอายุในช่วงแรกเกิด - 6 ปี		41	30.15
ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบุพการีสูงอายุในช่วงแรกเกิดจน - 12 ปี		57	41.91
รายได้ครอบครัว			
ต่ำกว่า 10,000 บาท/ต่อเดือน		35	25.74
10,000-29,900 บาท/ต่อเดือน		76	55.88
30,000-49,900 บาท/ต่อเดือน		13	9.56
มากกว่า 50,000 บาท/ต่อเดือน		12	8.82

ส่วนที่ 2 ทศนคติของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ต่อผู้สูงอายุ

ผลการวิจัย พบว่า ทศนคติเชิงบวกของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ต่อผู้สูงอายุอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างมาก และทศนคติเชิงลบของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ต่อผู้สูงอายุอยู่ในระดับไม่ค่อยเห็นด้วย ดังตารางที่ 2 และตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติเชิงบวกของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ต่อผู้สูงอายุ (n = 136 คน)

ทัศนคติเชิงบวก (n=136)	M	SD	แปลผล
1. อยากพูดคุยกับผู้อื่นเสมอ	4.71	.85	เห็นด้วยระดับมากที่สุด
2. เป็นต้นแบบที่ดีสำหรับลูกหลาน	4.68	.72	เห็นด้วยระดับมากที่สุด
3. ควรได้รับการดูแลและส่งเสริมศักยภาพที่มีอยู่	4.62	.63	เห็นด้วยระดับมากที่สุด
4. สามารถแยกแยะว่าอะไรเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ อย่างแท้จริง	4.57	.73	เห็นด้วยระดับมากที่สุด
5. สามารถเข้าใจสถานการณ์ได้ดีกว่าคนหนุ่มสาว	4.52	.74	เห็นด้วยระดับมากที่สุด
6. เป็นผู้สืบสานวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี	4.38	.78	เห็นด้วยระดับมากที่สุด
7. ให้คำแนะนำปรึกษาแก่คนที่อายุน้อยกว่า	4.21	.83	เห็นด้วยระดับมากที่สุด
8. สามารถจัดการเรื่องการเงินได้อย่างดี	4.17	.79	เห็นด้วยระดับมาก
9. มีความรอบรู้ เฉลียวฉลาด	4.10	.76	เห็นด้วยระดับมาก
10. สนใจศาสนาที่ตนนับถือมากขึ้น	3.95	.86	เห็นด้วยระดับมาก
11. ประสบการณ์ของผู้สูงอายุเป็นประโยชน์แก่คนรุ่นหลัง	3.79	1.06	เห็นด้วยระดับมาก
12. มีความรู้สึกมั่นคงในชีวิตเพราะผ่านประสบการณ์มากมายแล้ว	3.76	.96	เห็นด้วยระดับมาก
รวม	4.28	.81	เห็นด้วยระดับมากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาพรวมนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 มีทัศนคติต่อผู้สูงอายุเชิงบวกในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($M = 4.28$, $SD = 0.81$) โดยมีทัศนคติเชิงบวกสูงสุดคือ ผู้สูงอายุอยากพูดคุยกับผู้อื่นเสมอ อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($M = 4.71$, $SD = 0.85$) รองลงมาคือ ผู้สูงอายุเป็นต้นแบบที่ดีสำหรับลูกหลาน อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($M = 4.68$, $SD = 0.72$) และผู้สูงอายุควรได้รับการดูแลและส่งเสริมศักยภาพที่มีอยู่ อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($M = 4.62$, $SD = 0.63$)

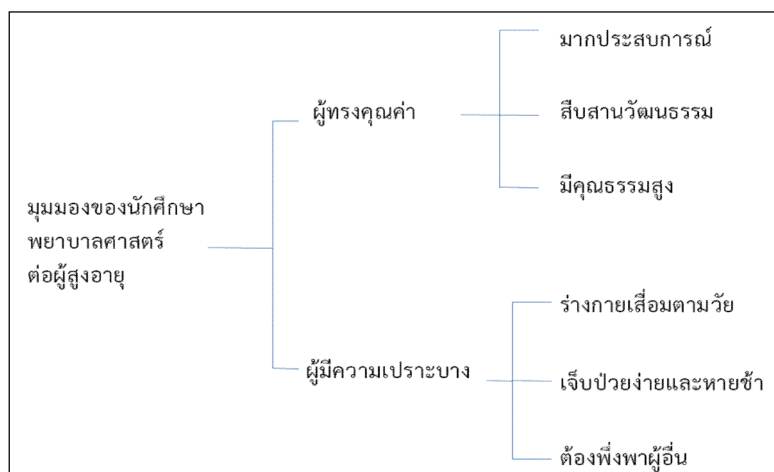
ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติเชิงลบของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ต่อผู้สูงอายุ (n = 136 คน)

ทัศนคติเชิงลบ (n=136)	M	SD	แปลผล
1. ไม่กระตือรือร้นในการเข้าสังคม	4.26	.80	ไม่เห็นด้วยระดับมาก
2. มักขี้เหนียวกับการใช้เงิน	4.18	.89	ไม่เห็นด้วยระดับมาก
3. เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้ยาก ไม่ทันเทคโนโลยีสมัยใหม่	3.95	1.01	ไม่เห็นด้วยระดับมาก
4. ชอบคัดค้านและเป็นตัวถ่วงคนอื่น	3.94	1.05	ไม่เห็นด้วยระดับมาก
5. เชื่อมั่นในความคิดของตนเองสูง คิดว่ารู้ทุกสิ่งทุกอย่าง	3.85	1.06	ไม่เห็นด้วยระดับมาก
6. คิดค่อนข้างช้าและคิดอะไรไม่ค่อยจะออก	3.76	.99	ไม่เห็นด้วยระดับมาก
7. ยึดถือตามความเชื่อเดิมๆ นำเปื้อน	3.72	.98	ไม่เห็นด้วยระดับมาก
8. ควรอยู่ในบ้านพักคนชรา	3.71	1.03	ไม่เห็นด้วยระดับมาก
9. มีความอดทนน้อย ไม่ชอบการรอคอย	3.59	1.01	ไม่เห็นด้วยระดับมาก
10. ชอบตำหนิ ขี้บ่น วิจารณ์วิจารณ์	3.51	1.01	ไม่เห็นด้วยระดับมาก
11. เจ้าระเบียบ เคร่งครัดมากเกินไป	3.43	1.16	ไม่เห็นด้วยระดับมาก
12. ขี้หลงขี้ลืม	3.33	1.15	ไม่เห็นด้วยระดับปานกลาง
รวม	3.77	1.01	ไม่เห็นด้วยระดับมาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาพรวมนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 มีทัศนคติต่อผู้สูงอายุเชิงลบในระดับไม่ เห็นด้วยมาก ($M = 3.77$, $SD = 1.01$) โดยมีทัศนคติเชิงลบสูงสุดคือ ผู้สูงอายุไม่กระตือรือร้นในการเข้าสังคม อยู่ ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($M = 4.26$, $SD = 0.80$) รองลงมาคือ ผู้สูงอายุมักชี้เหนี่ยวกับการใช้เงิน อยู่ในระดับไม่ เห็นด้วยมาก ($M = 4.18$, $SD = 0.89$) และผู้สูงอายุเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้ยาก ไม่ทันเทคโนโลยีสมัยใหม่อยู่ในระดับไม่ เห็นด้วยมาก ($M = 3.95$, $SD = 1.01$)

ส่วนที่ 3 มุมมองของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ต่อผู้สูงอายุ

มุมมองของนักศึกษาพยาบาล ได้สะท้อนความหมายของผู้สูงอายุไว้ 2 ประเด็น ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดง มุมมองของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ต่อผู้สูงอายุ

1. ผู้ทรงคุณค่า เป็นมุมมองและความคิดเห็นต่อผู้สูงอายุในเชิงบวก ที่สะท้อนว่าผู้สูงอายุมีการแสดงออก หรือมีความสามารถและมีศักยภาพ โดยมุมมองผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่มีลักษณะ 3 ประการ คือ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ สูง เป็นต้นแบบให้กับลูกหลาน และเป็นผู้มีคุณธรรมสูง

ผู้มีประสบการณ์สูง หมายถึง การที่ผู้สูงอายุได้ดำเนินชีวิตมาเป็นช่วงเวลาที่ยาวนาน ผ่านประสบการณ์ ต่างๆ ในชีวิต และสามารถพัฒนาความสามารถและศักยภาพของตนเองในการดำเนินชีวิตที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อ ผู้อื่นและสังคม โดยมุมมองความหมายในประเด็นนี้ มีตัวอย่างคำพูดที่เป็นข้อมูลสนับสนุน ดังนี้

“เป็นผู้ที่มีความสามารถ ท่านมีประสบการณ์มาก คอยแนะนำในสิ่งที่ดีและสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีความเชี่ยวชาญในทักษะต่างๆ จึงสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้” (C107)

ผู้เป็นต้นแบบให้กับลูกหลาน หมายถึง การที่ผู้สูงอายุมีรูปแบบการดำเนินชีวิตและปฏิบัติตนเป็นที่ ยอมรับของคนในสังคม และมีการให้คำแนะนำที่ดีเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ ดีของสังคม นักศึกษาได้ให้ความหมายในประเด็นนี้ ดังตัวอย่างคำพูดที่เป็นข้อมูลสนับสนุน ดังนี้

“เป็นผู้ที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกหลาน ในเรื่องการดำเนินชีวิต ความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม เช่น การประกอบอาชีพสุจริตเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ความสามารถในการส่งเสียลูกๆ เรียนหนังสือในระดับสูงได้ ในขณะที่ผู้สูงอายุบางคนไม่ได้เรียนหนังสือเลยด้วยซ้ำ” (C63)

ผู้มีคุณธรรมสูง หมายถึง การที่ผู้สูงอายุมีรูปแบบการดำเนินชีวิตและปฏิบัติตนเป็นที่ยอมรับของคนใน สังคม เนื่องจากการผ่านประสบการณ์ชีวิตที่ยาวนาน ทำให้เข้าใจและมีการให้คำแนะนำที่ดีเกี่ยวกับรูปแบบการ ดำเนินชีวิตและการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม นักศึกษาได้ให้ความหมายในประเด็นนี้ ดังตัวอย่างคำพูดที่ เป็นข้อมูลสนับสนุน ดังนี้

“เป็นผู้มีจิตใจดี มีเรื่องราวมากมายในชีวิต ผ่านประสบการณ์มาเยอะ สามารถแยกแยะเรื่องดีและไม่ดี ซึ่งนำความถูกต้องดีงามและเป็นต้นแบบที่ดีให้กับลูกหลาน” (C05)

2. ผู้มีความเปราะบาง เป็นมุมมองความคิดเห็นของนักศึกษาที่ให้ความหมายต่อผู้สูงอายุที่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงจากระบบการชราภาพซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นกับคนทุกคนและนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม และมีผลต่อความสามารถและข้อจำกัดในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ความหมายในประเด็นนี้ ประกอบด้วย ร่างกายเสื่อมตามวัย เจ็บป่วยง่ายและหายช้า ต้องพึ่งพาผู้อื่น มีตัวอย่างคำพูดที่เป็นข้อมูลสนับสนุน ดังนี้

ร่างกายเสื่อมตามวัย ตามมุมมองของนักศึกษา ได้สะท้อนถึง การเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ในทางที่เสื่อมถอย อันเป็นผลจากระบบการชราภาพที่ทำให้เกิดข้อจำกัดในการทำหน้าที่ของระบบต่างๆ ในร่างกาย และส่งผลต่อจิตใจ อารมณ์ และสังคมของผู้สูงอายุ เมื่ออายุเพิ่มขึ้น ข้อจำกัดต่างๆ เหล่านี้ก็ยิ่งเพิ่มขึ้น และส่งผลต่อความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันส่วนตัวที่ลดลง ดังตัวอย่างคำพูดที่เป็นข้อมูลสนับสนุน ดังนี้

“เป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต เป็นช่วงวัยที่มีการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังหลายโรค อาจจะเกิดจากความเสื่อมตามวัย เกิดข้อจำกัดต่างๆ เช่น สายตาไม่คมมองเห็นไม่ชัด หูไม่ค่อยได้ยินชัดเจนเหมือนเดิม การเดินที่ไม่สะดวกทำให้การทรงตัวไม่ดี สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้สูงอายุทำกิจวัตรประจำวันได้น้อยลง” (C33)

เจ็บป่วยง่ายและหายช้า นักศึกษาได้สะท้อนมุมมองถึง การเจ็บป่วยที่เป็นผลจากระบบการชราภาพที่ทำให้ระบบภูมิคุ้มกันในร่างกายและระบบกลไกการป้องกันต่างๆ ทำงานได้น้อยลง ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ไม่ค่อยแข็งแรง มีโอกาสเกิดการเจ็บป่วยได้ง่ายและต้องใช้ระยะเวลาในการฟื้นคืนสภาพเดิมหลังการเจ็บป่วย มุมมองนี้เกิดจากการเรียนรู้และเข้าใจของนักศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในผู้สูงอายุ ในรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 1 คำพูดของนักศึกษาที่เป็นข้อมูลสนับสนุน มีดังนี้

“เป็นผู้ที่มีสุขภาพไม่ค่อยแข็งแรงเหมือนวัยหนุ่มสาว ทำให้เกิดการเจ็บป่วยบ่อยและฟื้นหายจากการเจ็บป่วยได้ยาก ต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด” (C127)

ต้องพึ่งพาผู้อื่น มุมมองของนักศึกษาในประเด็นนี้ ได้ระบุถึงข้อจำกัดและความสามารถในการช่วยเหลือตนเองลดลงซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากระบบการชราภาพ และการเผชิญปัญหาสุขภาพอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้ผู้สูงอายุประสบกับความยากลำบากในการดำรงชีวิตมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องพึ่งพาผู้อื่น คำพูดของนักศึกษาที่เป็นข้อมูลสนับสนุน มีดังนี้

“เป็นวัยที่มีความเสื่อมสมรรถภาพทางด้านร่างกาย ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองลดลง บางครั้งต้องพึ่งพาผู้อื่นมากขึ้น” (C04)

อภิปรายผลการวิจัย

นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 มีทัศนคติเชิงบวกต่อผู้สูงอายุเห็นด้วยในระดับมากที่สุด และทัศนคติเชิงลบต่อผู้สูงอายุไม่เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่านักศึกษามีทัศนคติเชิงบวกต่อผู้สูงอายุ ทั้งนี้เนื่องมาจากนักศึกษาทุกคนนับถือศาสนาพุทธซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติไทย จึงเป็นไปได้ว่านักศึกษาถูกปลูกฝังให้เรียนรู้หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะหลักของการทำความดี ทั้งด้านร่างกาย วาจาและใจ ที่เน้นเรื่องความกตัญญู เน้นการปฏิบัติต่อกันในสังคมในสถานภาพต่างๆ (กาญจนา ตั้งชลทิพย์ และคณะ, 2553) ซึ่งมีผลต่อความคิดและทัศนคติต่อสิ่งต่างๆ อีกทั้งนักศึกษาส่วนใหญ่ได้รับการเลี้ยงดูจากบุพการีสูงอายุในช่วงแรกเกิดจนถึง 12 ปี จึงเกิดสัมพันธภาพและความผูกพันระหว่างนักศึกษาและบุพการีสูงอายุ ซึ่งการเติบโตมาในครอบครัวที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ร่วมกัน การอบรมสั่งสอนภายในครอบครัว เป็นการปลูกฝังวัฒนธรรมและค่านิยมให้รู้จักเคารพ

ผู้สูงอายุ และปฏิบัติต่อผู้สูงอายุในทางที่ดี ประเด็นเหล่านี้มีผลต่อทัศนคติต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาได้ เนื่องจากทัศนคติเป็นความรู้สึก ความคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นผลมาจากประสบการณ์ หรือสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง (ศักดิ์ไทย สุรกิจบรร, 2557) แม้ว่านักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 จะเป็นวัยรุ่นที่อยู่ในยุคของการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและวัฒนธรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรวดเร็วแต่นักศึกษาส่วนใหญ่มีภูมิสำเนาอยู่นอกเขตเทศบาล จึงเป็นไปได้ว่าวัฒนธรรมทางสังคมของชุมชนพื้นที่ยังมีความสำคัญมากกว่าวิวัฒนาการทางด้านวิทยาการและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยผลการศึกษาที่สอดคล้องกับการศึกษาทัศนคติต่อผู้สูงอายุในนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเอกชนที่พบว่านักศึกษามีทัศนคติเชิงบวกต่อผู้สูงอายุ (กันยพัชร เศรษฐโชฎก, 2558; ณัชชา ตระการจันทร์, 2561) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาทัศนคติต่อผู้สูงอายุของวัยรุ่นที่พบว่าวัยรุ่นมีทัศนคติต่อผู้สูงอายุอยู่ในระดับสูง (ปิ่นนเรศ กาศอุดม และคณะ, 2562) โดยปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับการมีทัศนคติที่ดีต่อผู้สูงอายุ ซึ่งจะเห็นได้ว่านักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ถือเป็นคนรุ่นใหม่ แต่โดยส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนและมีประสบการณ์ได้รับการเลี้ยงดูจากบุพการีสูงอายุจึงถูกปลูกฝังค่านิยม วัฒนธรรมการให้ความเคารพต่อผู้สูงอายุจึงส่งผลให้มีทัศนคติในทางบวกต่อผู้สูงอายุ สอดคล้องกับการศึกษาคุณค่าผู้สูงอายุภาพสะท้อนมุมมองจากคนสองวัยพบว่าถ้าเด็กอยู่ในบริบทหรือสภาพแวดล้อมที่ดีกับผู้สูงอายุก็จะมีแนวโน้มในการมีทัศนคติที่ดีต่อผู้สูงอายุ (กาญจนา ตั้งชลทิพย์ และคณะ, 2553)

มุมมองของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ต่อผู้สูงอายุ สะท้อนความหมายใน 2 ประเด็นหลักที่สำคัญ นักศึกษามองว่าผู้สูงอายุเป็นกลุ่มผู้ทรงคุณค่า โดยเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ชีวิตและสามารถถ่ายทอดแก่นคนรุ่นหลังได้อีกทั้งการมีประสบการณ์หลากหลายทำให้สามารถแยกแยะความถูกต้องและไม่ถูกต้องและแสดงออกทางพฤติกรรมที่สอดคล้องกับมุมมองได้อย่างเหมาะสม โดยการเป็นตัวอย่งที่ดีต่อคนในสังคม ทั้งนี้มุมมองนี้น่าจะเป็นผลจากการที่นักศึกษาส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ได้รับการเลี้ยงดูจากบุพการีสูงอายุในช่วงแรกเกิดจนถึง 12 ปี และบางส่วนอาศัยอยู่กับครอบครัวที่มีบุพการีสูงอายุ วิธีการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนชนบทจึงมีผลต่อมุมมองเชิงบวกดังกล่าว สอดคล้องกับผลการศึกษาของสรินทร์ เกรย์และคณะ (2558) ที่พบว่าผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ เป็นผู้เชื่อมต่อสังคมจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ผ่านองค์ความรู้และภูมิปัญญาต่างๆ ให้แก่คนในสังคม ผู้สูงอายุจึงได้รับการยอมรับจากคนในสังคม อีกทั้งการให้ความสำคัญกับความกตัญญูทวดเทวีของสังคมไทย การรู้จักทดแทนบุญคุณของบุพการี การให้ความเคารพนับถือผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้คนไทยเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุในฐานะปูชนียบุคคล นอกจากนี้มุมมองของนักศึกษาพยาบาลยังสะท้อนถึงการเป็นผู้ที่มีความเปราะบางซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีชีววิทยาผู้สูงอายุ (Biological Theories of Aging) ที่ระบุว่าภาวะของการสูงอายุเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของเซลล์ ระบบภูมิคุ้มกัน และอวัยวะต่างๆ ในร่างกาย ซึ่งผลจากการเปลี่ยนแปลงได้ก่อให้เกิดโรคเรื้อรังต่างๆ ได้และนำไปสู่ภาวะเสื่อมถอยและความเปราะบางทางสุขภาพ (Hooyman & Kiyak, 1999) อีกทั้งจากการเรียนรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของกระบวนการชราภาพจากบทเรียนในรายวิชา และนำไปสู่การเชื่อมโยงความคิดเพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในวัยสูงอายุ

ผลการศึกษาครั้งนี้สะท้อนถึงความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนการรับรู้และความเข้าใจของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ที่มีต่อผู้สูงอายุได้ค่อนข้างชัดเจน ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมไทยยังมีความสำคัญในการหล่อหลอมทัศนคติของนักศึกษาพยาบาลซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ และการจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎีช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในผู้สูงอายุและส่งผลต่อมุมมองที่สะท้อนถึงการยอมรับและเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการสูงอายุอย่างชัดเจน (ทัศนีย์ เกริกกุลธร และคณะ, 2556) อย่างไรก็ตามแม้ว่าภาพรวมของทัศนคติเชิงบวกของนักศึกษาจะอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างมากและทัศนคติเชิงลบของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ต่อผู้สูงอายุอยู่ในระดับไม่เห็นด้วยมาก การส่งเสริมทัศนคติเชิงบวกต่อผู้สูงอายุนับว่ามีความสำคัญเนื่องจากการมีทัศนคติในเชิงบวกจะบ่งบอกถึงความพร้อมทางจิตที่เกี่ยวข้องกับ

กระบวนการคิด ความรู้สึก และแนวโน้มทางพฤติกรรมของบุคคลที่จะก่อให้เกิดสัมพันธภาพหรือการแสดงออกที่ดีต่อผู้อื่น บุคคล (เบญจมาศ ยศเสนา, 2559) กล่าวว่าหากนักศึกษายาบาลมีทัศนคติเชิงบวกต่อผู้สูงอายุในระดับเห็นด้วยอย่างมากและมีทัศนคติเชิงลบต่อผู้สูงอายุในระดับไม่เห็นด้วยอย่างมากย่อมมีพฤติกรรมหรือสามารถให้การดูแลผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาลผู้สูงอายุควรเน้นการเรียนรู้จากในบริบทของสังคมผู้สูงอายุจากสถานการณ์จริง ย่อมจะช่วยพัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะเชิงปฏิบัติในการแก้ไขปัญหา อีกทั้งส่งเสริมทัศนคติและมุมมองเชิงบวกต่อผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในอนาคต

1. การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการร่วมกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรในชุมชนหรือกิจกรรมการบริการวิชาการในชุมชน ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน และส่งเสริมทัศนคติเชิงบวกต่อผู้สูงอายุ
2. การวิจัยเพื่อเปรียบเทียบทัศนคติและมุมมองต่อผู้สูงอายุและสมรรถนะทางการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาแต่ละชั้นปี เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมทัศนคติเชิงบวกต่อผู้สูงอายุและพัฒนาสมรรถนะการพยาบาลผู้สูงอายุ

กิตติกรรมประกาศ

ขอบคุณวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กันยพัชร เศรษฐ์โชฎีก. (2558). ทัศนคติต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลในมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง. *วารสารสาธารณสุขและการพัฒนา*, 13(2), 3-16.
- กาญจนา ตั้งชลทิพย์, ปัทมา ว่าพัฒนวรงค์, เฉลิมพล แจ่มจันทร์, อุไรวรรณ คะนิงสุขเกษม, ภาณี วงษ์เอก และสุรีย์พร พันพื้ง. (2553). คุณค่าผู้สูงอายุ: ภาพสะท้อนมุมมองจากคนสองวัย. ใน สุชาติ ทวีสิทธิ์ และสวรัย บุญยมนานท์ (บรรณาธิการ), *ประชากรและสังคม: คุณค่าผู้สูงอายุในสายตาสังคมไทย*. เอกสารวิชาการสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล (หน้า 29-61). นครปฐม: สำนักพิมพ์ประชากรและสังคม.
- เฉลิมขวัญ สิงห์วี. (2558). ทัศนคติและพฤติกรรมเอื้อเฟื้อต่อผู้สูงอายุของนิสิตคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. *วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์*, 23(2), 55-78.
- เฉลิมพร เยือกเย็น. (2558). การศึกษาระดับความฉลาดของอารมณ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการจัดการและคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต. *วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย*, 4(2), 89-98.
- ณัชชา ตระการจันทร์. (2561). ทัศนคติต่อผู้สูงอายุของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี. *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 3, นวัตกรรมที่พลิกโฉมสังคมโลก* (หน้า 1213-1221). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชธานี.
- ดุชนิ ยศทอง. (2562). ปัญหาการขาดแคลนพยาบาลและแนวทางการแก้ไข: การจัดการปัจจัยระดับบุคคล. *วารสารพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม*, 20(38), 134-143.
- ทัศนีย์ เกริกกุลธร, บังอร เผื่อน้อย และปานทิพย์ ปุณณานนท์. (2556). เจตคติและการรับรู้ความสามารถในการใช้กระบวนการพยาบาลเพื่อการดูแลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2-4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสระบุรี. *วารสารการพยาบาลและการศึกษา*, 6(ฉบับพิเศษ), 116-125.

- เบญจมาศ ยศเสนา. (2559). การเห็นคุณค่าผู้สูงอายุ. *วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน*, 9(1), 1-14.
- ปิ่นนเรศ กาศอุดม, กัลยาณี โนนินทร์, เสาวภา เต็ดขาด, วิจิตรา ปัญญาชัย, ศรีแพร เข้มวิชัย, เบญจวรรณ กันยานะ และกรรณิการ์ กาศสมบูรณ์. (2562). ทศนคติต่อผู้สูงอายุของวัยรุ่น. *ราชวดีสาร วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์*, 9(2), 71-85.
- รศรินทร์ เกรย์, อุมารณ ภัทรวานิชย์, เฉลิมพล แจ่มจันทร์ และ เรวดี สุวรรณพเก้า. (2556). *มโนทัศน์ใหม่ของนิยามผู้สูงอายุ: มุมมองเชิงจิตสังคมและสุขภาพ*. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2557). สมรรถนะสำคัญของผู้บริหารมืออาชีพ. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 6(12), 165-183.
- สัมฤทธิ์ ศรีธำรงสวัสดิ์, ไพบูลย์ สุริยะวงศ์ไพศาล, วิชัช เกษมทรัพย์, วิชัย เอกพลากร และบวรศม ถีระพันธ์. (2561). *โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการดูแลระยะยาว (Long-term care)*. กรุงเทพฯ: บริษัท ดีเซมเบอร์ จำกัด.
- Carreiro, S. (2012). Gender differences and perspectives on elderly care in China. *Undergraduate Review*, 8, 145-151.
- Cheung, C. K., Cheung, M. C., & Jik, J. L. (1999). Beliefs about elderly people among social workers and the general public in Hong Kong. *Journal of Cross-Cultural Gerontology*, 14, 131-152.
- Erickson, H. L. (2007). Philosophy and theory of holism. *Nursing Clinics of North America*, 42(2), 139-164.
- Hooyman, N. R., & Kiyak, H. A. (1999). *Social gerontology: a multidisciplinary perspective*. Boston: Allyn & Bacon.
- Knox, D., Kimuna, S., & Zusman, M. (2005). College student views of the elderly: some gender differences. *College Student Journal*, 39(1), 14.
- North, M. S., & Fiske, S. T. (2015). Modern attitudes toward older adults in the aging world: A cross-cultural meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 141(5), 993-1021.
- Nyumba, T. O, Wilson, K., Derrick, C. J., & Mukherjee, N. (2018). The use of focus group discussion methodology: Insights from two decades of application in conservation. *Methods in Ecology and Evolution*, 9, 20-32. DOI: 10.1111/2041-210X.12860.
- Strugala, M., Talarska, D., & Wysocki, D. (2016). Attitude towards the elderly among nursing students in Poland initial findings. *Journal of gerontology & geriatric research*. Res 5279. doi: 10.4172/2167-7182.1000279.